

Giornate sarde all'Istituto Italiano di Cultura

La forza emozionale di una cultura antica

Szárd napok az Olasz Kultúrintézetben

Egy antik kultúra érzelmi ereje

"La Sardegna è isola, è parola, voce, è preghiera. La Sardegna è mano, occhio, cuore, muta speranza, è spavalderia, è rosso, bianco, viola, nero"...scrive il poeta. Tutto questo e molto altro della sua proteiforme essenza la Sardegna ha disvelato in una tre giorni svoltasi a Budapest dal 24 al 26 maggio 2006.

Organizzate dalla Regione Sardegna e dall'Istituto Italiano di Cultura di Budapest, in collaborazione con l'Ente Nazionale del Turismo, la Camera di Commercio Italiana per l'Ungheria e la Televisione Duna, le *Giornate sarde* hanno costituito una preziosa occasione per mostrare gli ineguagliabili tesori della millenaria cultura della Regione Sardegna: voci e musica, immagini e profumi, colori, suoni e sapori.

La prima delle tre giornate dedicate a quest'isola dalla bellezza antica ed ammaliante ha visto l'inaugurazione della mostra multimediale ed interattiva sulla musica e sugli strumenti musi-

Szardínia egy sziget, egy szó, hang és imádság. Szardínia maga a kéz, a szem, a szív, a néma remény, és a szemtelenség, egyszerre vörös, fehér, lila és fekete – ezt írja a költő. Mindezt, és még sok minden mást is megmutatott magából. Ez a százarcú Szardínia három nap alatt megmutatta lényegét Budapesten 2006. május 24. és 26. között.

A budapesti Olasz Kultúrintézet, az olasz Nemzeti Idegenforgalmi Hivatal, a Magyarországi Olasz Kereskedelmi Kamara és a Duna Televízió közös szervezésében került megrendezésre a Szárd napok rendezvénysorozat Magyarországon, melynek keretében kitűnő alkalom kínálkozott arra, hogy egy ezer éves kultúra, a Szardínia Tartomány felbecsülhetetlen értékeit bemutassuk a magyar közönségnek: énekben, zenében, képekben, illatokban, színekben, hangokban és ízekben.

Az ősi szépségű antik szigetről szervezett rendezvény első napján egy lenyűgöző multimédiás és interaktív kiállítás nyílt meg, melynek témája a szárd zene és a szárd hangszeres köré fonódott. Zenében élni, ez volt a kiállítás címe, melynek rendezői Francesco Casu, Moreno Casu és Roberto Scaccia voltak. Több érzékszervre ható alkotások között járhatta be felfedező útját a néző, melynek során módja volt felfedezni, olvasni, de hallani is a szárd muzsikát. Erős közösségi összetartó erőt, önazonosságot sugároz, és a másokkal történő kommunikációt segíti ez az antik hatású zene. Mélyen megéri lelkünket az eredetiség, a messzi múltat idéző hangulat, az a sokszínű hangzásvilág, mely jelen van Szardínia népzenejében egészen a sziget kőkorszaka óta. A tenor hangok, a launeddák, a kis orgona, a gitár és még számos tradicionális szárd hangszer kötötte le az érdeklődők figyelmét szinte ezotérikusan magával ragadó hangfelhőt vonva köréjük. Hallhattunk a zenei variációkat, klasszikus darabokat és innovatív, kortárs zenei megoldásokat egyaránt. Ennek a kísérleti utazásnak köszönhetően nemcsak egyszerűen a „zenében élünk”, hanem a legmélyebb érzelmekkel élhettük azt át, megértettük, befogadtuk a szerkezetét, azokat az elemeket, melyek ezt a zenét összekapcsolják más művészetekkel: az irodalommal, a festészettel, az építészettel, a szobrászattal, az improvizált költemények hagyományos előadásával, mely annyira közel áll magához a zenéhez.

Ehhez a zenei utazáshoz két szuggesztív fotókiállítás adta a méltó keretet: *Retractes (Portrék)* – Rejtett utak címmel. Az egyik tehetséges szárd művész, Daniela Zedda kitűnően, olykor iróniával képes bemutatni a teljes szárd kulturális panorámát, an-

cali della Sardegna. *Abitare la musica*, questo il titolo dell'esposizione a cura di Francesco Casu, Moreno Casu e Roberto Scaccia, ha condotto i visitatori, attraverso suggestivi percorsi multisensoriali e conoscitivi, in un itinerario dove è stato possibile scoprire, leggere ma anche suonare la musica sarda. Potente strumento di aggregazione, identità e comunicazione, questa musica dal sapore antico colpisce profondamente per originalità e forza evocativa di un passato lontano e per la varietà di suggestioni polifoniche presenti sin dall'epoca della Sardegna nuragica. Il canto a tenore, le launeddas, l'organetto, la chitarra e gli altri numerosi strumenti della tradizione sarda hanno catturato l'interesse dei visitatori, avvolgendoli in sonorità dal fascino esoterico, attraverso variazioni di repertori classici fino alle più innovative contaminazioni della musica contemporanea. Grazie al percorso esperienziale proposto è stato così possibile non solo "abitare la musica", ma anche viverne le emozioni più profonde, comprenderne i meccanismi, cogliendone gli inscindibili legami con le altre arti: la letteratura, la pittura, l'architettura, la scultura e la tradizione orale della poesia improvvisata, così vicina alla musica stessa.

A fare da cornice a questo itinerario musicale due suggestive mostre fotografiche: *Retraces. Percorsi nascosti*, di Daniela Zedda, giovane e talentuosa artista sarda capace di rendere, talvolta con ironia, il panorama culturale sardo attraverso i volti in bianco e nero dei suoi protagonisti attuali e *Terrasarda*, mostra di foto a colori di Giorgio Dettori, una collezione di immagini originali che hanno aperto dinanzi allo spettatore una finestra sulle bellezze naturali, anche quelle più segrete e nascoste, di questa splendida isola italiana, raccontando le sughere e il sole, i venti, le rocce e il mare della Regione Sardegna.

nak főszereplőit a fekete-fehérben fotózott arcokon keresztül. A Szárd föld című kiállítás Giorgia Dettori színes fotográfiáit mutatja be. A különlegesen szép és eredeti képek gyűjteménye ablakot nyit a látogató előtt, melyen át a néző megcsodálhatja e csodálatos sziget legrejtőzködőbb, legtökéletesebb természeti szépségeit. A képek mesélnek a paratölgyekről, a napsütésről, a szélről, a sziklákról és a tengerről, egyszerűen Szardíniáról.

A kiállítások megnyitása után a budapesti Olasz Kultúrintézet hangversenytermében került sor Orlando Mascia és a Noenli Tenorok koncertjére. Rendkívüli hangbéli és zenei képességekkel megáldott művészekről van szó, akik egy időtlen népi hagyomány zenei technikáinak őrzői. A koncerten fellépő művészek betöltötték zenéjükkel a termet, de az érdekes szárd népszokásokban gyökerező ritmusok és hangzások kaleidoszkópjával a hallgatóság szívét is. A szárd dialektusban énekelt szövegek olyan szenvedélyt sugároztak, hogy azonnal megszületett az empátikus viszony előadó és hallgató között, a közönség olyan mértékben lett részese érzelmileg az előadásnak, mintha tökéletesen értette volna a szárd művészek nyelvét.

A gazdag program folytatódott május 25-én is, leginkább kétoldalú kereskedelmi és idegenforgalmi szakmai találkozókkal. A délelőtti mezőgazdasági és élelmiszeripari workshop és a hozzá kapcsolódó business meeting szervezője az Olasz Külkereskedelmi Intézet volt. A szárd résztvevők között jelenlévő szakemberek bemutatták a régió változatos borászati és gasztronómiai termékeit, kóstolót kínáltak a tipikus, kitűnő minőségű ételekből és italokból. Egy ad hoc találkozóra is sor került: promóciós akció keretében mutatták be a szardíniai kézművesség termékeit és a szárd vidék idegenforgalmi potenciálját a terület magyar szakembereinek és a magyar szaksajtónak. Végezetül Művészet és identitás a XX.

Successivamente all'inaugurazione delle mostre, presso la sala concerti dell'Istituto Italiano di Cultura di Budapest si è svolto il concerto del musicista Orlando Mascia e dei *Tenores di Noenli*: dotati di straordinarie capacità canore e musicali, custodi di tecniche originalissime, che affondano le loro origini in una tradizione popolare senza tempo, gli autori del concerto hanno riempito la sala dell'Istituto e l'anima degli astanti con un caleidoscopio di ritmi e sonorità all'insegna della più interessante e vitale tradizione sarda, interpretando i testi in dialetto sardo con tale trasporto e passione da entrare immediatamente in relazione empatica con l'ascoltatore, suscitandone la compartecipazione emotiva, quand'anche fosse stata complessa la comprensione letterale.

Il ricco programma di manifestazioni è proseguito il 25 maggio con un *carner* di incontri ed iniziative a carattere più spiccatamente commerciale e turistico. Il *Workshop* agro alimentare del mattino ed il connesso *Business meeting* tra gli operatori locali specializzati nel settore e le Aziende Sarde di produzione, organizzato in collaborazione con l'Istituto per il Commercio Estero, hanno introdotto i presenti al variegato patrimonio enogastronomico della Regione Sardegna, attraverso degustazioni guidate delle sue produzioni tipiche e di qualità, a cura di esperti regionali. Allo stesso modo si è proceduto con un incontro promozionale *ad hoc* per la presentazione dell'artigianato tipico e delle potenzialità turistiche della Regione agli operatori del settore e alla stampa specializzata ungherese. Infine, nell'ambito della conferenza *Arte e identità nella Sardegna del '900* la prof.ssa Giuliana Altea, docente dell'Università di Sassari, ha sapientemente tracciato un'ampio itinerario dello sviluppo delle più significative espressioni dell'arte sarda che hanno contribuito a meglio definire l'identità della Regione, un'identità che si muove fra mito e realtà, sogno e poesia.

L'ultima delle *Giornate sarde* ha visto la presentazione e proiezione di una rassegna di interessanti filmati sulla Sardegna di ieri e di oggi, con la partecipazione di Romano Cannas, Direttore della Sede Regionale Sardegna della RAI, e si è conclusa con l'emozionante spettacolo *Cainà*. Film di Gennaro Righelli del 1922, *Cainà – La figlia dell'isola* non è solo il meraviglioso susseguirsi di immagini che celebrano la bellezza selvaggia ed inebriante di questa Regione (il film infatti – rarità per quei tempi – è girato completamente all'aperto, nelle piazze e nelle strade della Gallura), ma è anche un autentico capolavoro del cinema in bianco e nero, intriso di intensa emotività e struggente poesia, capace di rendere, grazie alla magistrale interpretazione di Maria Jacobini, l'indugio del cuore e la vertigine dei sentimenti del verismo sardo. Il film, muto, non poteva conoscere altro commento se non quello della ispirata colonna sonora di Mauro Palmas – eseguita dal vivo per l'occasione – che fonde insieme tradizioni musicali sarde, ritmi maghrebini, sonorità arabe e latine, realizzando così un'originale idea compositiva dalla chiara matrice mediterranea.

In questa tre giorni a Budapest la Regione Sardegna ha stupito i sensi, ha inebriato i cuori, ha condiviso le intelligenze, ma soprattutto ha creato saldi legami con l'Ungheria, premessa di ulteriori preziosi e duraturi scambi.

Michele D'Avino

Sardinian Days From 24 to 26 May the Italian Institute of Culture in Budapest celebrated Sardinian Days – a series of cultural, commercial and tourist events that reveled in the treasures of the millenarian culture of the Sardinia region of Italy: voices, music, images, scents and tastes.

századi Szardínián című konferencia keretei között Giuliana Altea professzor asszony, a Sassari Egyetem oktatója nagy hozzájárulással vázolta fel a szardíniai képzőművészet azon aspektusait, amivel ez a művészet hozzájárult a szardíniai régió önazonosságának megfogalmazásában. Elmondása szerint a szárd identitás egyszerű mítosz és valóság, álom és költészet.

A Szárd napok rendezvény utolsó napján egy sor a mai és a múltbéli Szardíniáról készült érdekes film bemutatóját láthattuk. A vetítéseken részt vett Romano Cannas, a RAI Szardíniai Regionális Központjának igazgatója. A rendezvény *Cainà* című nagyhatású film vetítésével ért véget. Gennaro Righelli 1922-ben készült alkotása, a *Cainà*, a sziget lánya nem egyszerűen a régió vad és lenyűgözően szépséges tájairól forgatott képek egyszerű egymásutánisága (a filmet egyébként teljes egészében a szabadban forgatták, Gallura utcáin és terein abban a korban, ami igazi különlegességnek számított), hanem a fekete-fehér filmgyártás egyik igazi remekműve, áthatja az érzelmek gazdagsága, lenyűgöző a filmből áradó költőiség. Maria Jacobini kiváló alakításának köszönhetően a történet szívemarkoló, és kiváló példája a szárd verizmus érzelmi gazdagságának. A film némafilm, kíséretként nem is lehetett volna jobbat találni hozzá, mint Mauro Palmas zenéjét, mely ez alkalommal élőben hangzott el. Érdekesen keveredik a hagyományos szárd muzsika a maghreb ritmusokkal, érzékelhetők arab és latin behatások is. Az így létrejött szerzemény érdekes és eredeti, benne összetéveszthetetlenül felismerhetők a mediterrán gyökök. Ebben a budapesti három napban a szardíniai régió tudott hatni az érzékekre, megdobogtatta a szíveket, felkeltette az intellektuális érdeklődést, de leginkább azt érte el, hogy szilárd kötődéseket hozott létre Magyarországgal, és ez értékes előfeltétele a tartós kapcsolatoknak és együttműködésnek.

Michele D'Avino